

LIBRIS | We know
books

Redactor: Raluca DINCA
Tehnoredactor: Cristina RUSU
Coperta: Alexandru DAȘ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Balade populare. – Ed. a 2-a, rev. - București : Art, 2023
ISBN 978-630-321-262-3

821.135.1-91-192

© Editura Art, 2023, pentru prezenta ediție

BALADE POPULARE

EDITURA
ART

CUPRINS

Miorița.....	5
Oaia năzdrăvană.....	7
Maica bătrână.....	13
Monastirea Argeșului.....	22
Meșterul Manole (varianta Tudor Pamfilie).....	31
Meșterul Manole (varianta G. Dem. Teodorescu).....	44
Soarele și luna.....	55
Iovan Iorgovan.....	67
Ghiță Cătănuță.....	76
Badiul.....	83
Kira.....	110
Gruia a lui Novac.....	121
Corbea.....	126
Ștefan-vodă.....	149
Toma Alimoș.....	157
Pintea Viteazul.....	164
Cântecul Jianului.....	177
Aga Bălăceanu.....	182

MIORIȚA

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei,
Cu trei ciobănei.
Unu-i moldovan,
Unu-i ungurean
Și unu-i vrâncean.
Iar cel ungurean
Și cu cel vrâncean,
Mări, se vorbiră,
Ei se sfătuiră
Pe l-apus de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel moldovan,
Că-i mai ortoman
Ș-are oi mai multe,
Mândre și cornute,
Și cai învățați
Și câni mai bărbați.
Dar cea mioriță,
Cu lână plăviță,
De trei zile-ncoace
Gura nu-i mai tace,
Iarba nu-i mai place.
— Mioriță laie,
Laie, bucălaie,
De trei zile-ncoace
Gura nu-ți mai tace!
Ori iarba nu-ți place,
Ori ești bolnăvioară,
Drăguță mioară?

— Drăguțule bace,
Dă-ți oile-ncoace,
La negru zăvoi,
Că-i iarbă de noi
Și umbră de voi.
Stăpâne, stăpâne,
Îți cheamă ș-un câne,
Cel mai bărbătesc
Și cel mai frățesc,
Că l-apus de soare
Vreau să mi te-omoare
Baciul ungurean
Și cu cel vrâncean!
— Oiță bârsană,
De ești năzdrăvană
Și de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să spui lui vrâncean
Și lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aice, pe-aproape,
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
În dosul stâniei,
Să-mi aud câniei.
Aste să le spui,
Iar la cap să-mi pui
Fluieraș de fag,
Mult zice cu drag!
Fluieraș de os,
Mult zice duios!
Fluieraș de soc,
Mult zice cu foc!

Vântul, când a bate,
Prin ele-a răzbate
Ș-oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge!
Iar tu de omor
Să nu le spui lor.
Să le spui curat
Că m-am însurat
C-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă;
Că la nunta mea
A căzut o stea;
Soarele și luna
Mi-au ținut cununa.
Brazi și păltinași
I-am avut nuntași,
Preoți, munții mari,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii
Și stele făclii!
Iar dacă-i zări,
Dacă-i întâlni
Măicuța bătrână,
Cu brăul de lână,
Din ochi lăcrimând,
Pe câmp alergând,
De toți întrebând
Și la toți zicând:

(Vasile Alecsandri, *Poezii populare ale românilor*,
București, 1866, pp. 1-3)

We know
books

„Cine-a cunoscut
Cine mi-a văzut
Mândru ciobănel,
Tras printr-un inel?
Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Mustăcioara lui,
Spicul grâului;
Perișorul lui,
Peana corbului;
Ochișorii lui,
Mura câmpului!”
Tu, mioara mea,
Să te-nduri de ea
Și-i spune curat
Că m-am însurat
C-o fată de crai,
Pe-o gură de rai.
Iar la cea măicuță
Să nu spui, drăguță,
Că la nunta mea
A căzut o stea,
C-am avut nuntași
Brazi și păltinași,
Preoți, munții mari,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii,
Și stele făclii!

OAlA NĂZDRĂVANĂ

La Picior-de-munte,
Pe dealuri mărunte,
Prin plaiuri tăcute,
De vânturi bătute,
Urcă și scoboară
Și drumul măsoară
Trei turme de oi,
De oi, tot țigăi,
Cu harnici dulăi,
Ș-un mândru cioban,
Tânăr moldovean,
Cu trei dorojani,
Feciori de mocani.

Sub poale de munte,
Pe dealuri mărunte,
Prin crânguri tăcute,
Apa-i răcoroasă,
Frunza e umbroasă
Și iarba pletoasă;
Apa de băut,
Frunza de șezut,
Iarba de păscut.

Foaie ș-o lălea,
Cioban, d-ajungea,
Crângul de vedea,
Stân-apropia,
Semn i se făcea
Și-n loc se oprea:
Dulăi odihnea,
Pe gânduri cădea.
Dar, pe când ședea

De se tot gândeă,
O oaie bârsană,
Oaie năzdrăvană,
Nici iarbă păștea,
Nici apă nu bea,
Nici umbră-i plăcea,
Ci mereu umbla
Și mereu zbiera.

Cioban, d-o vedea,
Lângă ea se da
Și mi-o cerceta,
Și mi-o întreba:
— „Oiță, oiță,
Oiță plăviță,
Oiță bălană,
Cu lâna bârsană,
De trei zile-ncoace
Gurița nu-ți tace:
Apa rău îți face,
Ori iarba nu-ți place,
Ori nu-ți vine bine
Să mai fii cu mine?”
Oița bârsană,
Oaie năzdrăvană,
Dacă-l auzea,
Din gură-i zicea:
— „Stăpâne, stăpâne,
Stăpâne jupâne,
Drag stăpân al meu,
Dat de Dumnezeu,
Iarba mie-mi place,
Apa rău nu-mi face
Și mult îmi e bine
Să fiu tot cu tine,
Dar gura nu-mi tace
De trei zile-ncoace,
Că semn mi se face:
Că ai dorojani,
Feciori de mocani,

Sunt trei veri primari,
Și ei mi s-au dus,
S-au dus în ascuns
De s-au domuit¹
Și mi s-au vorbit,
Și mi s-au șoptit,
La apus de soare
Să mi te omoare,
Subt poale de munte,
Prin crânguri tăcute,
Oi când aromesc
Și câini ostenesc.”

Cioban, d-auzea,
Cu oaia vorbea,
Din gură-i grăia:
— „Oiță, oiță,
Oiță plăviță,
Oiță bălană,
Cu lâna bârsană,
De ești năzdrăvană
Și dac-ai văzut
Semn că-ț' s-a făcut,
Și d-ai auzit
Cum s-au domuit
Și cum s-au vorbit
Și cum s-au șoptit
Ai trei dorojani,
Feciori de mocani,
Slugi de nouă ani,
Dacă m-or urî
Și m-or omorî,
Vina lor o fi,
Păcatu și-or plăti.
Iar tu, oaia mea,
Să le spui așa,
De te-or asculta:
Io, cât am trăit,

¹ A se domui – a se sfătui.

Oi am îngrijit,
 Căinii am hrănit,
 Pe ei i-am plătit;
 Să le mai spui iar,
 De n-o fi-n zadar,
 Ca să mă îngroape
 De stână aproape,
 Oi ca să-mi privesc,
 Dor să-mi potolesc;
 Spre partea de luncă,
 Aproape de strungă,
 Strunga oilor,
 Jocul mieilor,
 Dorul bacilor,
 În dosul stâniei
 Să-mi auz căinii,
 Că ei, d-or lătra,
 Stăpân c-or chema;
 Să le mai spui iar,
 De n-o fi-n zadar,
 Să le spui așa,
 De te-or asculta:
 Când m-or îngropa
 Și m-or astupa,
 Să-mi puie la cap
 Ce mi-a fost drag,
 Căvălaș de soc,
 Mult zice cu foc;
 Căvălaș de os,
 Mult zice duios;
 Căvălaș cu fire,
 Mult zice subțire;
 Vânt când o sufla,
 Fluier o cânta,
 Oile-or sălta
 Și s-or aduna,
 Căini-or auzi,
 La mine-or veni,
 La mine s-or strânge,
 Pe mine m-or plânge

Cu lacrimi de sânge.
 Și tu, oaia mea,
 Tu dacă-i vedea
 O mândră fetiță
 Cu neagră costiță
 Prin crânguri umblând,
 Din gură cântând,
 Din ochi lăcrămând,
 De mine-ntrebând,
 Să nu-i spui că sunt
 Culcat subt pământ,
 Ci că m-am tot dus,
 Dus pe munte-n sus,
 Prin vârfuri cărunte,
 Dincolo de munte,
 Căvălaș să-mi dreg,
 Flori ca să-i culeg
 Pentru nunta mea
 Ce-o să fac cu ea.”

Vorba nu sfârșea,
 Dorojani venea
 Și se repezea
 Și mi-l răpunea,
 Turmele să-i ia.
 Iar, de-l omora,
 Ei mi-l îngropa
 La brâu de perdea,
 'N strunga oilor,
 Jocul mieilor,
 Dorul bacilor;
 În dosul stâniei,
 Unde dorm căinii.
 Ei, de-l îngropa,
 La cap îi punea
 Căvălaș de soc,
 Mult zice cu foc;
 Căvălaș de os,
 Mult zice frumos;
 Căvălaș cu fire,

Mult zice subțire.
 Vântul când batea,
 În caval sufla,
 De jale-mi cânta:
 Oi că se strângea,
 Câini că s-aduna,
 Oile plângând,
 Câinii tot lătrând,
 Pe stăpân chemând.
 Așa, tot așa,
 Vremea vremuia,
 Dar oaia bârsană,
 Oaia năzdrăvană,
 Ea se tot uita,
 Și nu mai vedea
 Pe mândra fetiță
 Cu neagră cosiță,
 Prin crânguri umblând,
 Din gură cântând,
 De el întrebând,
 Să-i spuie că-i dus,
 Dus pe munte-n sus,
 Dincolo de munte,
 Prin vârfuri cărunte,
 Căvălaș să-și dreagă
 Și flori să-i culeagă.

(G. Dem Teodorescu, *Poesii populare române*,
 București, 1885, pp. 435-437)

MAICA BĂTRÂNĂ¹

Joi dă dimineață,
 Pă rouă, pă ceață,
 Vreme turburată
 Piste lumea toată!
 Plimbă-mi-să, poartă,
 D-o babă bătrână,
 Cu doi dinți în gură,
 Cu iea dă sârmă,
 Cu brâu dă lână,
 Dă păr dă cămilă!
 Dăn cărji cărjâind,
 Dăn ochi ea plângând,
 Dăn gură-ntrebând
 Pă cine-ntâlnind:
 — „Cine mi-a văzut,
 Pă drum ori pă câmp,
 D-un voinic trecând?
 Fețișoara lui,
 Spuma laptelui!
 Ochișorii lui,
 Două mure negre,
 Coapte-ntr-un rug verde!
 Coapte la pământ,
 Neajunse dă vânt!
 Coapte la răcoare,
 Neajunse dă soare!
 Sprâncenili lui,
 Pana corbului!
 Mustăcioara lui,
 Spicul grâului!
 Călușălul lui,

¹ În original, titlul baladei este *Joi dă dimineață*.

Puiu zmeului!
 Șăulița lui,
 Țeasta zmeului!
 Chingulița lui,
 Două năpârци negre,
 Dân guri încleștate,
 Din coade-nnodate,
 La el chingi sunt date!
 Frăulețu lui,
 Doi balauri galbeni,
 Dân guri încleștați,
 Dân coade-nnodați,
 La el frâu sunt dați!
 Pofilașul¹ lui,
 Două năpârци negre,
 Dân guri încleștate,
 Dân coade-nnodate,
 La el pofil date”.
 Mereu cârjâind,
 Pă drum, piste câmp,
 Mereu întrebând,
 Nimini răspunzând.
 Și tot cârjâia,
 Până mi-ajungea,
 Dă Dunăre da,
 Din gură grăia:
 — „Dunăre, Dunăre!
 Drum fără pulbere,
 Și fără văgaj²,
 Drum dă la oraș,
 Nu cumva-i văzut,
 Pă unde-ai trecut,
 Pă drum, piste câmp,
 D-un voinic trecând?”
 Dunărea-i grăia:
 — „Tu, babă bătrână,
 Cu doi dinți în gură,

¹ Pofil – cureaua hamului.

² Făgaș.

Cu iea dă sârmă,
 Cu brâu dă lână,
 Dă păr dă cămilă!
 Eu l-oi fi văzut,
 Nu l-am cunoscut!”
 — „Gaica¹ să ți-l spuie:
 D-un voinicel nalt,
 Nalt și sprâncenat!
 Sprâncenili lui,
 Pana corbului!
 Fețișoara lui,
 Spuma laptelui!
 Ochișorii lui,
 Două mure negre,
 Coapte-ntr-un rug verde!
 Coapte la răcoare,
 Neajunse dă soare!
 Coapte la pământ,
 Neajunse dă vânt!
 Mustăcioara lui,
 Spicul grâului!
 Călușăul lui,
 Puiu zmeului!
 Șăulița lui,
 Țeasta zmeului!
 Chingulița lui,
 Două năpârци negre,
 Dân guri încleștate,
 Dân coade-nnodate,
 La el chingi sunt date!
 Frăulețu lui,
 Doi balauri galbeni,
 Dân guri încleștați,
 Dân coade-nnodați,
 La el frâu sunt dați!
 Pofilașul lui,
 Două năpârци negre,
 Dân guri încleștate,

¹ Gaică – lele, țafă.

Dâ n coade-nnodate,
 La el pofil date!
 Dunărea asculta,
 Dâ n gură zicea:
 — „Tu, babă bătrână,
 Cu doi dinți în gură,
 Cu iea dă sârmă,
 Cu brâu dă lână,
 Dă păr dă cămilă!
 Eu că n-am văzut
 Pă unde-am trecut,
 Pă drum, piste câmp,
 Astfel dă voinic!
 Dar tu să te duci
 La soră-mea Lună,
 Că ea luminează
 Ziua pă uliți,
 Noaptea pă costiți!
 Ea l-o fi văzut
 Undeva trecând,
 Pă drum ori pă câmp!”
 Baba că-mi pleca,
 Pă drum că-mi mergea;
 Dâ n cărji cărjâind,
 Nimini răspunzând,
 La Lună ajungând.
 Și cum ajungea,
 Din gură zicea:
 — „Luniță, Luniță!
 Cum ești luminoasă,
 Să-mi fii și voioasă!
 Cum luminătoare,
 Să-mi fii vorbitoare!
 Nu cumv-ai văzut
 Pă unde-ai trecut,
 Pă drum, piste câmp,
 Vrun voinic trecând?”
 Luna-i răspundea:
 — „Tu, babă bătrână,
 Cu doi dinți în gură,

Cu iea dă sârmă,
 Cu brâu dă lână,
 Dă păr dă cămilă!
 Eu l-oi fi văzut,
 Nu l-am cunoscut!”
 Baba că zicea:
 — „Gaica să-ți-l spuie:
 D-un voinicel nalt,
 Nalt și sprâncenat!
 Sprâncenili lui,
 Pana corbului!
 Fețioara lui,
 Spuma laptelui!
 Ochișorii lui,
 Două mure negre,
 Coapte-ntr-un rug verde!
 Coapte la pământ,
 Neajunse de vânt!
 Coapte la răcoare,
 Neajunse dă soare!
 Mustăcioara lui,
 Spicul grâului!
 Călușălul lui,
 Puiu zmeului!
 Șăulița lui,
 Țeasta zmeului!
 Chingulița lui,
 Două năpârci negre,
 Dâ n guri înceștate,
 Dâ n coade-nnodate,
 La el chingi sunt date!
 Frăulețu lui,
 Doi balauri galbeni,
 Dâ n guri înceștați,
 Dâ n coade-nnodați,
 La el frâu sunt dați!
 Pofilașul lui,
 Două năpârci negre,
 Dâ n guri înceștate,
 Dâ n coade-nnodate,